Intervju: Paddy Ashdown, visoki predstavniik međunarodne zajednice za BiH: “Bosna nema vremena, sami ubrzajte reforme”

Budućnost ove zemlje mogu spasiti samo domaće snage,a ne međunarodna zajednica • Političari moraju govoriti istinu narodu• BiH nije odlučna kao Srbija u borbi protiv kriminala • Steže se obruč oko Kardžića • Ukoliko Đerić želi moju podršku, mora početi zatvarati kriminalce

3. maj 2003. godine

Pedi Ešdaun ,visoki predstavnik međunarodne zajednice poručuje da se ekonomska kriza može izbjeći, ali da je sada potrebno poduzeti hitne ekonomske reforme i oslonitise na vlastite snage, a ne na međunarodnu zajednicu.

“Ljudi trenutno žive u snovima. Te će mjere biti teške, ali je budućnost sada u potpunosti u našim rukama. Svi koji gledaju u horizont i očekuju da će međunarodna zajednica dojahati na konjici i spasiti budućnost ove zemlje, moraju znati da neće. Budućnost je u našim rukama, poručio je Ešdaun, u intwervjuu koji smo vodili neposredno prije prvomajskih praznika.

Oslobodjenje: Gospodine Ešdaun, u BiH ste gotovo godinu dana. Šta smatrate svojim najvećim uspjehom, a šta propustom?

Paddy Ashdown: Mislim da drugi treba da donose sudove o mom uspjehu i neuspjehu. Oni prioriteti koje smo moj tim i ja procijenili kad sam došao, a to su posao i pravda, bili su

dobra procjena. To je potvrdio i susret na Bjelašnici, na kojem je zaključeno da je to zaista ključni program za budućnost. Dakle, u prošloj godini je glavno bilo ne dopustiti da druge stvari odvuku pažnju. Prioriteti moraju i dalje biti fokusirani na jednoj stvari, a to je ekonomija.

Možda smo mi u međunarodnoj zajednici isuviše često upozoravali na stanje u ekonomiji, tako da mi je teško da ljudima dam do znanja koliko je bitan taj problem. Jer, to nije problem koji se tiče samo ove godine, možda ćak ne sljedeće godine. Ali, svakako je problem koji će se pokazati nakon dvije godine.

Prvi maj je dobra prilika da ljudi razmisle o radnim mjestima i zaposlenosti, o čemu ja stalno razmišljam. Mislim da tu postoji jedan veliki ekonomski problem. I moramo biti veoma direktni i iskreni. Vrijeme je da političari i oni koji se nalaze ne čelu počnu da govore istinu o tome. Mislim da se ova zemlja naće vratiti nacionalnim sukobima, to bi bilo jako glupo, to ne predstavlja prijetnju. Ali, ne mogu predvidjeti šta će se desiti ukoliko dođe do ekonomske krize. Ta kriza se može izbjeći. Ali, ona se može samo izbjeći, ukoliko smo spremni reći istinu. A istina je da međunarodna zajednica neće ovdje ostati zauvijek, da je budućnost sada u našim rukama.Oni koji očekuju milosrđe, neće ga dobiti. U posljednjih sedam godina u BiH je uloženo 17 milijardi američkih dolara i ja neću diskutirati o tome da li je to dobro uloženo ili ne. Ali, činjenica je da nakon BiH dolazi Kosovo, nakon toga istočni Timor, pa Afganistan, sada Irak. Niko neće ostati zauvijek i zato je BiH sada prepuštena sama sebi. To će zaista biti teško:trećina stanovništva ove zemlje ćivi ispod granice siromaštva, a narednih 20 posto na samoj granici. Znam kako to teško može biti.Ali, ukoliko ne poduzmemo teške mjere u smislu ekonomske reforme, mislim da će za dvije godine biti još puno gore.

Mi moramo odlučiti da li ćemo to učiniti sada ili nećemo uspjeti, pa će onda problemi biti mnogo veći. Zaista želim

poslati poruku političarima da prestanu lagati ljudima u oči, da prestanu da se pretvaraju da će neko doći izvana i spasiti nas od ovoga. To moramo učiniti sami. Nemojte se pretvarati da se to može učiniti bez problema, jer je to nemoguće. To se mora učiniti sada i to se mora učiniti brzo.Ukoliko to ne učinimo, onda ne mogu ni zamisliti šta će se desiti sa ovom zemljom.

Činjenica je da će opozicija iskoristiti priliku da poašlje poruke kako se ne smiju gubiti radna mjesta i to zaista treba imati na umu. Pri tome ne kritikujem niti jednu od opiozicionih stranaka, jer sam i sam 17 godina bio u opoziciji.

Posustali reformatory

Oslobodjenje: Već mjesecima upozoravate na tešku ekonomsku situaciju, ali se, izgleda ništa ne dešava. Imate li prave partnere u domaćim vlastima?

Paddy Ashdown:Ne vjerujem u donošenje zaključaka o tome da li su mi ljudi pravi partneri ili ne. Cijenim ljude samo po onome što rade. Moj posao će uvijek biti da tražim više i bolje. Recimo, akcija Buldožer je veliki uspjeh, to je promijenilo klimu u poslovnom okruženju ove zemlje. Ukoliko razgovarate sa MMF-om, oni će reći da je ova vlada mnogo uspješnija od bilo koje zemlje u smislu makro-ekonomije. S druge strane, moram reći da sam zabrinut i razočaran da oni koji su se zalagali za reforme tokom izbora, sada ne mogu tako lako prihvatiti reforme, kada je, recimo, riječ, o imenovanju državnih službenika. Oni ljudi koji su govorili o europskim standardima, sada, čini se, i dalje žele da se zadrže na onim starim načinima i da daju radna mjesta svojim pristalicama. Tu ne može biti kompromisa. Mene više interesuje šta ćemo dalje raditi, a dalje treba ubrzati akciju.

Oslobodjenje: Radite veliki posao na izgradnji državnih institucija. Međutim, ljudi na terenu ne osjećaju poboljšanja.

Paddy Ashdown: Za to treba vremena. Veoma sam nestrpljiv čovjek. Bosni treba više nestrpljivih političara. Jer, ne mogu se kriminalci uhvatiti preko noći. Morate prvo imati Državni sud. Ili, recimo, komisija Buldožer je tek krenula. Moja poruka je veoma jednostavna: nemate vremena, morate ići brže. Ukoliko ne provedete reformu ekonomije sada, onda ćete platiti jako visoku cijenu za to. Meni je jasno zašto opozicione stranke žele već sutra imati nove izbore. Sve opozicione stranke to žele. Ali, mislim d aje bitno da se počne sa radom. Vidim neke jako dobre znake i neke koji su prilično loši. Oni koji su razočaravajući su, recimo, zašto nam treba tako puno da reformiramo državnu službu .Kako to da u Republici Srpskoj idu naprijed, a Federacija zaostaje u vezi sa imenovanjem neovisnih državnih službenika? S druge starne, kako je to da je Federacija naprednija u smisli raščišćavanja političke situacije,(osnovan je Komitet za etiku), a RS zastaje?. Kako se,recimo, može desiti da ukoliko policajac sa hrvatske strane želi tragati za kriminalcem, i dalje ne može kontaktirati policiju s druge strane granice. Dakle, ima dobrih stvari, ima loših. Nije sve crno.

Moja poruka je: krenuti s radom koji treba da se koncentrira na ekonomiju. Tokom predizborne kampanje predsjenika Klintona iznad njegovih vrata je bila parola: Rijelč je o ekonomiji, glupane". To ja kažem vašim plitičarima:svakoga dana kada dou na posao i prije nego što popiju jutarnju kafu, treba da se upitaju šta tog dana mogu učiniti kako bi stvari u ekonomiji bile bolje.

Oslobodjenje: Šta prvo treba da se uradi iz akcije "Posao i pravda"?

Paddy Ashdown: Neću sada da govorim o tome jer ćemo za sljedeća dva-tri dana objaviti koji su prioriteti, koji se trebaju sprovesti prije početka sezone ljetljih odmora Sa skupa u Bjelašnici smo dali devet zadataka, što je previše i smatram da se moraju odrediti prioriteti. Donald Hays će raditi na tome i razgovarati sa našim kolegama u bh. organima.

Nakon tih razgovora oni će odlučiti koje su tri-četiri glavne stvari.Prioriteti bi mogli biti: da se bez odlaganja krene s privatizacijom maloga broja stateških preduzeća koja su već spremna. Ukoliko bi mene neko upitao šta bi bio moj prvi posao, ja bih rekao da se odmah krene sa prebacivanjem mjesta ubiranja poreza na promet sa prodaje na mjesto uvoza, odnosno proizvodnje. Zašto? Zato što to oduzima prostor kriminalcima i odmah dobivate dodatne prihode,koji doklaze novoj vlasti. Međutim, nisam ja taj koji će odlučiti o tome.

Kriminal u srcu društva

Oslobodjenje: Kako će se BiH boriti protiv organiziranog kriminala?

Paddy Ashdown: Trebalo je jako puno vremena da se prikupi pravo oružje da se na pravi način suočimo sa organiziranim kriminalom. Međutim, sada ćemo početi sa slanjem zločinaca u zatvore.

Kako ćete prisliti vlasti RS da se bore protiv organiziranog kriminala? Imali ste jako dobar govor u Narodnoj skupštini, ali je pitanje kako sprovesti u djelo Vaše zahtjeve?

Paddy Ashdown: To je jako teško. Moramo imati na umu da je kriminal sada u samom srcu našega društva. Nijednom društvu nije lako da ga se oslobodi.To je poput bolesti, to je poput SARS-a. Jako je teško osloboditi se virusa i zato je potrebno vremena. Rekao sam im da je vrijeme da konačno počnemo zatvarati ljude. Sada imate Državni sud, imate nove krivične zatvore. Ali, pitanje je koliko je ljudi dospjelo u zatvore.Razgovarao sam sa gospodinom Đerićem i rekao mu da, ukoliko želi moju podršku, onda mora krenuti s tim procesom. Ali neće biti lako. Još uvijek ima sudija koji nemaju hrabrosti da poduzmu korakre protiv kriminalaca. Svaki dan kada dođem u svoj ured upitam se koliko ima kriminalaca na slobodi i koliko smo ih zatvorili.

Oslobodjenje: Postoji li politička odluka oko hapšenja

kriminalaca?

Paddy Ashdown: Nema dovoljno. Ja je ne vidim. Mislim da postoji iskrena želja da se raščisti situacija. Ali, da li postoji jednako duboko opredjeljenje da se poduzmu sve potrebne mjere da se raščisti situacija? Ne znam. Da li vidim istu odlučnost ovdje i u Srbiji?

Vidim to u nekim slučajevima. Kada je bio sastanak sa ministrima unutrašnjih poslova u OHR-u, vidio sam tu odlučnost, ozbiljnost. Ali, ne postoji ta energija. Jer, ovdje nije ubijen premijer. Teško je reći, ali takve stvari uvijek potaknu akciju. Ali neću nalaziti isprike. Činjenica je da nismo toliko odlučni kao što je Srbija da se pozabavimo kriminalom. Činjenica je da dobri zakoni, dobra policija i neki najbolji zakoni, sve to ništa ne znači, ukoliko nema prave političke volje da se to uradi. Moram reći da to još uvijek nije očigledno.

Ukidanje viza

Oslobodjenje: Kada ćete objaviti imena ljudi kojima će biti uskraćene vize?

Paddy Ashdown: Želio bih da pojasnim nešto: europski propisi su vrlo jasni i to se odnosi samo na one čije krivične aktivnosti podržavaju ratne krminalce. Ne možete uzeti svakog kriminalca. U vezi s tim želim izraziti jednu opomenu za neke političare: dakle, ukoliko vodite neku kriminalnu organizaciju koja pomaže nekom ratnom zlolčincu, onda možete očekivati da će doći do te zabrane.Ili, ukoliko djelujete na način koji ne podržava hapšenje ratnih zločinaca, što je šira definicija. Mislim da ćemo u sljedećih sedam-osam dana razmotriti narednu tranšu kriminalaca kojima će biti zabranjene vize. Mislim da će to biti pet, osam devet ljudi, maksimum 25 ljudi.

Oslobodjenje: Očekujete li da će to doprinijeti bržem hvatanju Karadžića?

Paddy Ashdown: Mislim da sve ove stavri zajedno daju rezultat. Prije smo stajali ispod drveta i tresli ga, čekajući da padne jabuka, a sada smo ga napali od korijena. Dakle, sve će to doprinijeti.

Oslobodjenje: Koliko je realno očekivati formiranje centralne obavještajne agencije, ako se zna da ni ove dvije ne funkcionišu kako treba?

Paddy Ashdown: To se mora učiniti. Obavještajne službe su zaista u neredu. Isuviše često one imaju komunističko naslijeđe, ideje da obavještajna služba treba da služi partijama. Moram reći da sam veoma impresioniran vođstvom obje entitetske obavještajne službe, koji su svjesni da moraju profesionalizirati svoj rad.Ko god misli da se može nastaviti bez reforme obavještajnih službi, treba da ode na grob Zorana Đinđića. Tokom sljedeće sedmice ćemo razgovarati sa premijerima i predložiću im način na koji se to treba učiniti i okvirni zakon. U krajnjoj liniji, oni su ti koji će odlučiti. Moramo imati i rok. Sve dok ne raščistimo ovaj neuređeni prostor, mogućnost da će u doba izbora doći do nekih nelojalnih saveza između obavještajnih službi i kriminala će postojati. To je posao koji se mora obaviti, kaže Ešdaun.

O specijalcima odlučuje Anan

Oslobodjenje: Možete li učiniti išta na poništavanju odluke o suspenziji sarajevskih specijalaca?

Paddy Ashdown: Ne mogu i to je jako teško objasniti ljudima. Kakvi god bili moji stavovi o ovome, to nije u okviru moga mandata, već je to mandat Ujedinejnih nacija i generalnog sekretara ove organizacije. U vezi s tim, ljudi treba da se obrate generalnom sekretaru. Ja nemam nikakvog uticaja na to, kaže Pedi Ešdaun.

O ratnim zločinima u junu

Oslobodjenje: Kada će se osnovati Vijeće za ratne zločine pri Sudu BiH?

Paddy Ashdown: Postoji zajednički dogovor između nas i Tribunala o važnosti ovog vijeća, o zadatku i troškovima, uključujući i uspostavljanje krivične ustanove koji bi iznosili 30 do 40 miliona eura, za period od prve tri godine. Ja sam međunarodnoj zajednici rekao da se ovo mora uraditi, ali se ne može učiniti tek tako. PIK u junu će odlučiti ko će raditi na uspostavi ove domaće institucije, ko će plaćati za njen rad i kako će se prikupuiti sredstva. Najvjerovatnije ću sa predsjednikom Haškog tribuinala ići u Njujorkm, kako bismo od Vijeća sigurnosti dobili pristanak. Nakon toga možemo početi.

Rat medija

Oslobodjenje: Svakodnevno radite na izgradnji mira u BiH, ali ste izazvali malte-ne medijski rat. Zašto favorizirate Avaz i zašto ste izjavili da bi ta novina trebala da bude primjer drugima? To u ovdašnjoj javnosti nije dobro primljeno.

Paddy Ashdown: Ne mislim da smo mi to učinili. Bio sam veoma pažljiv. Znam da svi imaju ličnost godine i mislim da su svi moji prethodnici bili ličnosti godine.BIo sam ličnost godine i u britanskim novinama, koji su me jako kritizirali. Kada sam otišao u Avaz, rekao sam im da su postigli komercijalni uspjeh. Moram reći da ja ne podržavam uređivačku politiku bilo kojih novina ovdje, kao ni bilo koje stranke. Ja se ne uključujem u te stvari, ja se ne mogu uključivati u to, ja samo radim svoj posao. Da li ja čitam Oslobođenje? Naravno. Da li obraćam pažnju na to? Naravno. Da li obraćam pažnju na pisanje Dnevnog Avaza, Nezavisnih novina? Ja sve to pomno pratim. Ali, u krajnjoj liniji, moram odlučiti šta mi je učiniti. Ono što mene interesira nije koje su to novine ili političke stranke, nego koje korake treba poduzeti.